

UVOD

UVODNE NAPOMENE I ZAHVALE

Kada sam davne 1971. godine, zajedno s blagopokojnim prečasnim Ivanom Grahom, biskupskim delegatom za crkvene arhive, kao mlad arhivist tadašnjeg Historijskog arhiva (danas Državni arhiv) u Pazinu, hladnih zimskih dana 15., 16., 25. i 26. veljače i 1. ožujka u župnom stanu u Pićnu, u okviru zajedničke akcije Porečke i Pulske biskupije kojoj je tada na čelu bio blagopokojni biskup, monsinjor dr. sc. Dragutin Nežić, zaljubljenik u istarsku opću, a posebno crkvenu povijest, i Historijskog arhiva u Pazinu, kojem je na čelu bio profesor Dražen Vlahov, popisivao arhivsko gradivo ove drevne župe i nekoć sjedišta biskupije, naišao sam na knjigu za koju sam u prvi čas mislio da se radi o matici. Ni nakon što sam je evidentirao, nisam uočio njenu važnost. Više sam puta navraćao u Pićan i često sam je listao i sve više shvaćao vrijednost podataka na koje sam nailazio. Kada mi je bilo ponuđeno pripremiti priopćenje za međunarodni znanstveni skup o Pićanskoj biskupiji i Pićanštini 23. i 24. listopada 2008., najprije sam pomislio na matične knjige, ali sam se tada sjetio knjige ređenika u Pićnu. Nastupio sam radom na tu temu, a nakon simpozija došlo je na red pisanje rada za Zbornik.¹ Tu su nastupili problemi. Knjiga se čuva u župnom arhivu u Pićnu, a radno vrijeme u Državnom arhivu nije mi bilo dovoljno za iščitavanje podataka u slučaju da knjigu Arhiv posudi za potrebe mog istraživanja. Zamolio sam župnika da mi omogući da tijekom nekoliko, točnije više dana, mogu istraživanje obavljati *in situ*. Rado je pristao i ja sam više od mjesec dana radio na knjizi. Nisam mogao riješiti sve detalje jer su mnogi tekstovi teško oštećeni vlagom. Posudio sam iz Arhiva ultraljubičastu lampu i dovršio rad za Zbornik. Već nakon održanog predavanja u Pićnu, a posebno nakon što je vidio rad za Zbornik, koji je bio ocijenjen kao izvorni znanstveni rad, aktualni ravnatelj Arhiva, dr. sc. Elvis Orbanić, rekao mi je da bi bilo jako dobro ako bih cijelu knjigu pripremio za tisak. Budući da sam i ja o tome razmišljao, pristao sam. Nije mi žao, ali sam mislio da će pri izradi Rada biti manje problema.

Dužnost mi je i radost ovdje zahvaliti mnogima koji su mi u ovom zahtjevnom poslu, koji je, uz prekide, trajao gotovo pet godina, jer sam u međuvremenu imao i drugih obveza, pomogli i podržavali me. Želim prije svega zahvaliti prečasnom gospodinu župniku Antunu Kureloviću, kanoniku Porečkog kaptola, prijatelju i kolegi iz mladih dana, i njegovoj vrijednoj i skromnoj sakristanki i domaćici, gospođi Ciliji Sučić (danas pokojnoj), na pažnji i gostoprinstvu, bez kojih ovaj rad ne bi bio moguć. Djelomice sam istraživanje obavio u Državnom arhivu u Pazinu, kada se knjiga nalazila ondje na posudbi u svrhu korištenja za pisanje ovog rada. U Arhivu je knjiga, uz odobrenje navedenog župnika, skenirana, tako da sam preko DVD-a mogao rad nastaviti i kod kuće. Neki su me prijatelji i kolege posebno hrabрили da dovršim ovaj posao. U prvom je redu to bio ravnatelj dr. sc. Elvis Orbanić, te moj dragi kolega iz srednjoškolskih dana, pokojni fra Petar Runje, kojem i posvećujem ovu knjigu. Kolega Runje davao mi je mnoge savjete i upozorio me na neka pogrešna čitanja prezimenâ njegove subraće čiji se upisi ređenja nalaze u Knjizi (što se lako moglo dogoditi s obzirom na teško čitljiv rukopis nekih kancelara). Kako zaboraviti dragog kolegu iz studentskih dana na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, fra Ljudevita Antona Maračića, u više mandata provincijala franjevac konventualaca i vrsnog pisca, koji je pregledao cijeli tekst Knjige i upozorio me na pogreške. Jednaku zahvalnost dugujem i drugom kolegi sa studija na istom fakultetu fra Gabrijelu Hrvatini Jurišiću, Reda franjevac male braće, na korisnim savjetima. Savjete mi je davao i dragi prijatelj, kolega s poslijediplomskog studija na Filozofskom fakultetu u Zadru, prof. dr. Josip Kolanović, bivši dugogodišnji zaslužni ravnatelj Hrvatskog državnog arhiva u Zagrebu. Moja zahvalnost ide također dr. Mili Bogoviću, biskupu gospićko-senjskom, te dr. Slavku Kovačiću i dr. Josipu Deliću,

¹ Zbornik je objavljen 2012. godine (*Pićanska biskupija i Pićanština*, Zbornik radova međunarodnog znanstvenog skupa održanog 23. i 24. listopada 2008. godine, Pazin, 2012. /dalje: *Pićanska biskupija i Pićanština*/) kao 23. svezak Posebnih izdanja Državnog arhiva u Pazinu.

umirovljenim profesorima Teološkog fakulteta u Splitu. Prof. dr. Darjenka (Darja) Mihelič iz Ljubljane pomogla mi je u razrješavanju naziva nekih mjesta u današnjoj Sloveniji, na čemu joj toplo zahvaljujem. Zahvaljujem također na suradnji dr. sc. Danijeli Dobljanović, svojoj nekadašnjoj studentici, nekoć djelatnici Državnog arhiva u Pazinu, a danas višoj asistentici na Odsjeku za povijest Sveučilišta Jurja Dobrila u Puli, te bivšoj studentici Karin Šegota, knjižničarki u Sveučilišnoj knjižnici u Puli. Moja zahvalnost ide i Maji Cerić, Markusu Leidecku i Biserki Budicin i bivšoj studentici Sandri Koroman, profesorima, arhivistima u Državnom arhivu u Pazinu te Jakovu Kmetu i Sebastijanu Legoviću, djelatnicima u informatičkoj službi istog arhiva. Zahvaljujem i recenzentima, akademiku Franji Šanjeku, OP, i prof. dr. sc. u trajnom zvanju Mirjani Matijević Sokol, koja mi je i inače uvijek rado pomagala u mojim nedoumicama prigodom priređivanja nekih radova, posebno Dvigradskog statuta. Moja zahvalnost ide i tajnici Karmen Markezić. I na kraju, ali ne kao posljednjem, zahvaljujem ocu Alfonsu Orliću, gvardijanu Franjevačkog samostana u Pazinu, čijom sam gostoljubivošću proboravio u tišini samostana mnoga popodneva, gdje sam mogao mirno raditi uz njegovu prijateljsku podršku, te franjevcima na otočiću Košljunu na kojem sam proboravio više tjedana prepisujući i dotjerujući tekst, i gospodinu Silviju Markoviću svom rođaku iz rodnih mi Postira, uvijek spremnom na pomaganje u tehničkom smislu, za vrijeme višekratnih boravaka u Postirima. Zahvaljujem, naravno, i svojoj obitelji, posebno svojoj supruzi Blaženki, na strpljenju, razumijevanju i podršci, jer je velik dio mojih obveza s ljubavlju preuzela na sebe kako bih ja mogao smireno raditi.

Želim još nešto reći: prigodom transkribiranja nailazio sam na određene dvojbe koje sam dijelio s kolegama, među kojima su gore spomeniti. Prirodno je da više ljudi često o istoj stvari različito misle. Dali su mi kolegijalne savjete, ali su mi, što je i uobičajeno, ostavili da na kraju sam odlučim. Ne bih želio da se eventualna lošija rješenja pripisuju njima. Dapače, zasluge za dobra rješenja dijelim s njima, a kritike za eventualna loša rješenja preuzimam na sebe. Neke riječi nisam uspio razriješiti. Upitnici su u ovakvim slučajevima neizbježni. Stručnjaci će to razumjeti.

Knjiga sadrži upise ređenja što su ih obavili pićanski biskupi od uključivo 1632. do uključivo 1783. godine. Budući da neki biskupi nisu rezidirali ili su samo povremeno rezidirali u Pićnu, ima dosta lakuna. Ređenja su obavila jedanaesetorica biskupa, a najviše Josip Bonifacije Cecotti. Knjiga ima 214 listova (428 stranica) od kojih su neki prazni. Format: 320x200 mm. Knjiga je pisana latinskim jezikom, a rukopisi su različiti jer je upise obavljao veći broj biskupskih kancelara, odnosno pisara. Talijanskim jezikom (venecijanskim dijalektom) pisani su razni darovni ugovori klericima kako bi mogli primiti redove. Velika važnost ove knjige leži u činjenici da nam donosi mnoge podatke o svećenicima koji su djelovali na području ne samo Pićanštine nego i cijele Istre, Hrvatskog primorja i Like. No, ne manja važnost knjige leži i u činjenici da ona sadrži podatke o velikom broju ređenja klerika iz raznih drugih krajeva i država, pa tako i s područja današnje Italije i Slovenije, ukupno iz preko 150 gradova i sela. U Pićnu je zaređen velik broj redovnika raznih nominacija (pavlina, franjevac, augustinaca, itd.). U Pićnu su u navedenom razdoblju zaređena ukupno 1181 klerika koja su primila 3195 redova, od nižih do prezbiterata. Prvu su tonzuru primila **332** pripravnika za klerički stalež. Ona nije pripadala redovima, ali je bila uvjet da se primi prvi od četiriju nižih redova. Svi su oni pronijeli ime Pićna po cijeloj Istri, ali i mnogo šire. Susrećemo se s nekoliko pitanja s tim u svezi: sasvim je razumljivo da je kandidat u slučaju da je njegov biskup ordinarij bio mrtav, trebao negdje drugdje primiti redove, što je vidljivo iz činjenice da je tzv. otpusna pisma (*dimissorialia*) dobio od kapitularnog vikara. No, činjenica je da je mnogim ređennicima ta pisma dao rezidencijalni biskup. Zanimljivo bi bilo istražiti razloge koji su do toga doveli. S druge pak strane nailazimo na slučajeve iz kojih je vidljivo da pićanski klerici nisu primili sve redove u Pićnu, što ukazuje na činjenicu da biskup u to vrijeme nije bio u sjedištu Biskupije.